

Activiteitenplan Stichting Academisch Erfgoed 2019

1 Inleiding.....	2
2 Netwerkactiviteiten.....	2
2.1 Samenwerkingsverbanden	2
3 Activiteiten	3
4 Communicatie	4
4.1 SAE-jaarboek.....	4
4.2 Online	4
5 Lobby auteursrechten.....	5
6 Hoogleraren	5
7 Project glasdia's en lantaarnplaatjes.....	5
8 Project.....	6
biografie van het universiteitsgebouw	6
9 Project in onderzoek: Computererfgoed.....	7

1 Inleiding

De Stichting Academisch Erfgoed werkt voor de komende periode toe naar een beleidsplan 2020-24. Ten behoeve van dit plan wordt in de eerste helft van 2019 een strategiebijeenkomst georganiseerd samen met het SAE-bestuur en de collectiebeheerders. In het najaar van 2019 wordt het beleidsplan vastgesteld door het bestuur van de SAE.

In aanvulling op het beleidsplan wordt jaarlijks een begroting en beknopt activiteitenplan opgesteld. Voor 2019 is reeds begonnen met deze opzet.

2 Netwerkactiviteiten

Het versterken en uitbreiden van het netwerk betekent naast de in dit plan genoemde activiteiten, dat de coördinator zoveel mogelijk zelf ook het land ingaat. Om de collectiebeheerders te bezoeken, om hun tentoonstellingen te bekijken, maar ook om bij bijeenkomsten en congressen van anderen ideeën op te doen, om zelf presentaties te geven en om mensen te spreken voor de SAE.

2.1 Samenwerkingsverbanden

De SAE is een organisatie die op een aantal gebieden overlapt met andere erfgoedorganisaties. De SAE vindt het belangrijk om hiermee kennis uit te wisselen en waar mogelijk samenwerking te zoeken en elkaar te versterken. Met de volgende instellingen onderhoudt de SAE onder andere contact:

- Museum Boerhaave: geassocieerd lid van de SAE.
- Huygens ING (KNAW).
- De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).
- Landelijke Werkgroep Auteursrecht (DEN/ Kennisland)
- Het DWC- Digitaal Wetenschapshistorisch Centrum.
- Gewina – Belgisch-Nederlands genootschap voor wetenschaps- en universiteitsgeschiedenis.
- UKB Commissie Bijzondere Collecties.
- Noord-Hollands Archief (beheerder wetenschapsarchieven)
- Projectgroep “A Million Pictures”
- Vereniging Wikimedia Nederland.
- Het Netwerk Digitaal Erfgoed.
- VSC (<http://www.vsc-netwerk.nl/>).
- Het Platform VMC- voor de studie van visuele en materiële cultuur.
- Het Interuniversitair Platform voor Academisch Erfgoed Vlaanderen.
- Internationaal: Universeum; Koordinierungsstelle für Wissenschaftliche Universitäts-sammlungen; ICOM/UMAC; SIC.
- Europeana / de nationale digitale collectie.
- De Museumvereniging.

3 Activiteiten

De SAE organiseert een aantal symposia of bijeenkomsten per jaar, vooral gericht op erfgoedprofessionals en op universitaire medewerkers. Dit komt ook tot uitdrukking in de keuze van de thema's. De omvang van deze bijeenkomsten varieert tussen de 20 en 100 personen. In 2019 zijn de volgende bijeenkomsten in voorbereiding:

Symposium Biographer meets Curator

- 22 maart 2019
- Samen met Maastricht University en Huygens ING
- Symposium over de trends in biografisch onderzoek naar wetenschappers, en de gevolgen daarvan voor beheerders en onderzoekers van universitaire collecties.
- Dit symposium wordt georganiseerd naar aanleiding van het thema Hoogleraren en het heeft o.a. betrekking op hoogleraararchieven, online biografische data (Wikidata) en netwerkanalyse.
- Zie voor meer informatie: www.academischerfgoed.nl

Studiedag glasdia's i.s.m. Nederlands Fotogenootschap

- Voorjaarsbijeenkomst van het Nederlands Fotogenootschap over glaspositieven.
- Georganiseerd in samenwerking met de SAE en de RUG.
- 12 april, Groningen.

Studiedag/ workshop over computererfgoed

- Najaar 2019?
- Studiedag met als doel een aanzet te geven tot een discussie over de omgang met computererfgoed.

Wiki-Wetenschappers

- Wikidata workshop en afsluitend symposium in het kader van het project Wiki-Wetenschappers.
- Juni/ juli 2019

Universeum 2019 - Working group Digital Initiatives

- De SAE participeert in deze werkgroep bedoeld voor kennisuitwisseling en expertiseontwikkeling.
- Deze groep komt bij elkaar tijdens de jaarlijkse Universeum bijeenkomst in juni.
- 20 juni 2019, Brno.

Symposium en Dijksterhuislezing 2019

- November 2019
- Tilburg University

4 Communicatie

4.1 SAE-jaarboek

Als vervanging van de SAE Nieuwsbrief verschijnt er vanaf 2019 een keer per jaar een papieren SAE-jaaruitgave met een oplage van ca. 750 exemplaren. In deze uitgave is ruimte voor wat langere artikelen over lopend onderzoek en activiteiten. Daarnaast fungeert de uitgave als een jaarboek/ jaaroverzicht voor de SAE.

Het redactieconcept wordt in de eerste helft van 2019 opgezet. Daarbij wordt onderzocht of samenwerking met derden, zoals Gewina, meerwaarde biedt. Het wel of niet doorgaan van jaaruitgave is hiervan echter niet afhankelijk.

4.2 Online

www.academischerfgoed.nl (corporate website)

Deze website is het visitekaartje van de SAE. De coördinator is verantwoordelijk voor de web redactie.

- In 2018 is een agenda toegevoegd aan de website, bedoeld voor (netwerk)activiteiten en tentoonstellingen van partners en aanverwante instellingen. Deze agenda vervangt de agenda in de nieuwsbrief.

Nieuwsbrief

Sinds september wordt maandelijks een e-mail nieuwsbrief verstuurd met selecties uit de agenda en updates van activiteiten.

www.medischerfgoed.nl

Deze website wordt bijgehouden door het collectief Medisch Conservatoren Nederland. In 2019 wordt de site opnieuw geëvalueerd en wordt onderzocht of informatie tussen www.academischerfgoed.nl en deze website eenvoudig kan worden uitgewisseld.

www.expeditiewikipedia.nl

Deze site is in maart 2015 opgeleverd als een van de resultaten van het project Expeditie Wikipedia. De site is een zogenaamde webapplicatie die fungeert als etalage voor het project. De achterliggende techniek is onder een vrije licentie beschikbaar om door derden te worden gebruikt.

www.academischecollecties.nl (collectiewebsite)

Op de website www.academischecollecties.nl worden sinds begin 2018 alleen nog objectbeschrijvingen gehost. Het is de bedoeling dat de EAD's nog wel op projectbasis kunnen worden aangevuld.

Zo zal de verzameling collectiebeschrijvingen als onderdeel van het Lichtbeelden project worden uitgebreid met de door de gastconservator geïdentificeerde en beschreven dia collecties. De kosten hiervoor zullen vanuit het project worden gedekt. Ook vanuit de overige projecten (Hoogleraren en Gebouwen) kunnen EAD's worden toegevoegd.

5 Lobby auteursrechten

Als vertegenwoordiger van het academisch erfgoed participeert de SAE in de landelijke werkgroep auteursrecht van DEN en Kennisland. Binnen deze werkgroep wordt kennis uitgewisseld over auteursrechtzaken rondom erfgoed en wordt een gezamenlijke lobby gevoerd richting de landelijke en Europese politiek.

6 Hoogleraren

Vanuit het thema hoogleraren worden in 2019 de volgende activiteiten georganiseerd: het project Wiki Wetenschappers en het symposium “Biographer meets Curator” in Maastricht.

Wiki-Wetenschappers

Het project Wiki-Wetenschappers is gefinancierd door de stichting Pica. Het projectplan is tijdens de vergadering in juni 2018 besproken met het bestuur.

De doelen van het project zijn:

- Het verkrijgen van een zo compleet mogelijk overzicht van (alle) Nederlandse hoogleraren en vooraanstaande wetenschappers vanaf 1575, dat via Wikidata bewerkt, aangevuld en gedeeld kan worden.
- Het faciliteren van het hergebruik van de op Wikidata verzamelde data door biografische portalen en andere kenniswebsites, waardoor erfgoed en publicaties kunnen worden ontsloten.
- Het stimuleren van (wetenschappelijk) onderzoek naar de door universiteiten verzamelde data via de open platforms Wikidata en Wikimedia Commons.

In het najaar van 2018 is een Wikipedian in Residence geworven voor het project. Deze wordt aangesteld voor een periode van 6 maanden. Het project loopt van december 2018 tot juli 2019.

7 Project glasdia's en lantaarnplaatjes

Het door ons beoogde project “Kennis op Glas” richt zich op de ontsluiting en herwaardering van een specifieke collectie lantaarnplaatjes en glasdia's die gebruikt zijn voor wetenschappelijk onderwijs in de eerste helft van de 20ste eeuw. De glasdia's bevatten bijzonder beeldmateriaal en bieden een beeld van de stand van de wetenschap, beeldvorming en kennisoverdracht in deze periode. De vergeten collecties staan sinds enige jaren hernieuwd in de belangstelling van onderzoekers in binnen- en buitenland.

De doelstelling van het project is om inzicht krijgen in en onderzoek te doen naar de glasdia-collecties die bij de Nederlandse universiteiten en wetenschapsmusea aanwezig zijn. En om de collecties (weer) relevant te maken voor wetenschap en samenleving. Tijdens het project worden de verspreide collecties onderzocht, geïnventariseerd en beschreven door een gastconservator historische fotografie. De onderzoeksresultaten en bevindingen worden gedeeld door het online ontsluiten en doorzoekbaar maken van de collecties en via een publicatie (fotoboek) met aandacht voor de visuele rijkdom van de dia's en inhoudelijke bijdragen uit diverse disciplines. Afsluitend wordt er een Lichtbeelden Festival georganiseerd

op het snijvlak van kunst en wetenschap. Met multimediale presentaties, muzikale en theatrale middelen worden hier de ‘magische’ lantaarnvoorstellingen door een nieuw en breed publiek herbeleefd.

In 2018 is financiering gezocht voor het project, wat voor een deel gelukt is. Wat verdere financiering heeft bemoeilijkt, is dat het tweede deel van het voorgestelde project, het lichtbeelden festival en de publicatie, nog niet inhoudelijk kan worden ingevuld. In de opzet van ons project dient het onderzoek naar de collecties namelijk als fundament hiervoor. Dit brengt met zich mee dat de programmering op het moment van de subsidieaanvraag nog niet bekend is.

Daarom wordt voorgesteld het project op te delen in twee deelprojecten die inhoudelijk zijn verweven, maar opvolgend worden uitgevoerd en afzonderlijk gefinancierd. Het eerste deelproject richt zich op het foto historisch onderzoek naar de collecties en het online beschikbaar stellen van de onderzoeksresultaten en collectiebeschrijvingen ten behoeve van onderzoekers en creatieve industrie. Het tweede deelproject richt zich specifiek op het hergebruik en herinterpretatie van de glasdia’s door creatieve makers en het bereiken van een breed publiek.

Een voorstel voor deze splitsing zal worden ingediend bij de subsidiegevers: Stichting Dioraphte en het Prins Bernard Cultuurfonds. Met de door hen toegezegde financiering is het mogelijk het eerste deel van het project uit te voeren. Daarvoor is wel een eigen bijdrage van de SAE noodzakelijk van maximaal 15.000 Euro, verspreid over twee jaar, en te financieren uit de reserve. Hierover wordt het bestuur gevraagd zich uit te spreken.

8 Project biografie van het universiteitsgebouw

In 2018 is een expertmeeting georganiseerd rond het project “Biografie van het universiteitsgebouw”. Deze workshop diende als aanjager voor het project en als inspiratie voor het projectplan.

Voorlopige projectschets

Er is veel geschreven over de geschiedenis van universiteiten en de ontwikkeling van het instituut ‘universiteit door de eeuwen heen. En menige universiteit heeft publicaties gewijd aan de geschiedenis van de eigen huisvesting. Maar voor zover bekend is er recent in Nederland nog weinig overkoepelende aandacht voor universiteitsgebouwen als fysieke objecten van academisch erfgoed.

Binnen dit SAE-project staan de universitaire gebouwen centraal vanuit het idee dat gebouwen een verhaal te vertellen hebben over de geschiedenis van universiteiten. Zij zullen het startpunt zijn voor het vertellen van verhalen over architectuur, de wetenschap die er beoefend werd en de personen die er gewerkt hebben. Het doel van het project is om inzicht te krijgen in het aantal en de soorten universiteitsgebouwen in Nederland, om de nog zichtbare sporen van de wetenschapsbeoefening in de openbare ruimte te ontsluiten en om verhalen te vertellen die achter de gebouwen schuilgaan.

Het project richt zich op het betrekken van studenten bij het onderzoek naar universitaire gebouwen. Daarvoor wordt samengewerkt met docenten van de opleidingen architectuur, architectuurgeschiedenis, geschiedenis etc. om collegereeksen dan wel kleine onderzoeks- of ontwerpprojecten rondom universitaire gebouwen op te zetten. Binnen de TU Eindhoven en de VU is hier al positief op gereageerd.

- Het uitgangspunt is dat er landelijke lijst van universiteitsgebouwen wordt opgesteld om te laten onderzoeken. De selectiecriteria hiervoor worden nog vastgesteld, maar er wordt hierbij in ieder geval uitgegaan van een gezamenlijke thema en/of typologie.
- De studenten behandelen de universiteitsgebouwen vanuit de eigen discipline. Dit kan zowel onderzoek zijn naar architectuur, geschiedenis en gebruikers, als het ontwikkelen van innovatieve methoden om de verhalen te ontsluiten voor een breder publiek.
- Deze keuze wordt nadrukkelijk opengelaten. De SAE heeft geen bemoeienis met de inhoud van de kleine onderzoeks- of ontwerpprojecten, maar levert alleen de bronnen.
- De SAE-leden worden gevraagd om hiervoor gebouwen ‘aan te leveren’ en de studenten toegang te geven tot informatie (eventueel ook op locatie).
- Er wordt dus niet gezocht naar deelname van alle universiteiten. Twee of drie groepen studenten is in deze fase voldoende.
- De SAE organiseert een afsluitend symposium (of publicatie, podcast, expo) waar de studenten hun resultaten kunnen presenteren.

9 Project in onderzoek: Computer-erfgoed

- In 2019 wordt een studiedag georganiseerd over computererfgoed aan Nederlandse universiteiten. Doel van de studiedag is om een de discussie te initiëren en te faciliteren rondom de vraag hoe om te gaan met dit specifieke erfgoed. Deze studiedag kan mogelijk leiden tot een vervolgonderzoek, advies, of project.